

Instytut Pamięci Narodowej - Gdańsk

<https://gdansk.ipn.gov.pl/pl2/aktualnosci/zajrzyj-do-archiwum/146434,30-czerwca-1946-r-referendum-ludowe.htm>

20.04.2024, 16:46

30 czerwca 1946 r. - referendum ludowe

30 czerwca 1946 roku odbyło się tzw. referendum ludowe. Polacy mieli w nim wypowiedzieć się w sprawie istnienia Senatu, utrwalenia przemian gospodarczych wynikających z reformy rolnej oraz kwestii zachodnich granic kraju. Referendum zostało nazwane 3 x TAK od haseł propagandowych, które zachęcały do pozytywnej odpowiedzi na trzy pytania.

W założeniu miał to być sprawdzian popularności rządzących krajem komunistów oraz ich sojuszników. Referendum stało się jednak symbolem manipulacji i fałszowania wyborów w powojennej Polsce. Według oficjalnych wyników, 3 x TAK głosowało ponad 90 procent społeczeństwa. Dopiero po przełomie 1989 roku możliwe było opublikowanie prawdziwych danych, z których wynikało, że na „NIE” w referendum wypowiedziało się od 30 do ponad 70 procent wyborców.

Wojsko, milicja, ORMO i UB pilnowało urn wyborczych przed atakami zbrojnego podziemia. Po głosowaniu oficerowie radzieckich służb specjalnych napisali blisko 6 tysięcy nowych protokołów z komisji wyborczych i podrobili 40 tysięcy podpisów ich członków.

Komunistyczne władze dołożyły starań, by wynik referendum był dla nich korzystny. W marcu 1946 roku powołano Państwową Komisję Bezpieczeństwa, która koordynowała działania wojska, milicji oraz służb specjalnych. Ich zadaniem była nie tylko ochrona sfalszowanego głosowania, lecz także likwidacja niepodległościowego podziemia.

Przeciw fałszerstwom w referendum protestował prezes Polskiego Stronnictwa Ludowego Stanisław Mikołajczyk, wówczas wicepremier i minister rolnictwa. Protesty złożyli też przedstawiciele Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii. Partie „Bloku Demokratycznego”, czyli Polska Partia Robotnicza, Polska Partia Socjalistyczna, Stronnictwo Demokratyczne i Stronnictwo Ludowe, wykorzystały to, nazywając Mikołajczyka „zdrajcą”, który pozwala mieszać się obcym mocarstwom w sprawy Polski.

Sukces odniesiony w referendum ludowym spowodował, że komuniści dali sobie większe przyzwolenie na sfalszowanie kolejnych wyborów do Sejmu Ustawodawczego, które miały miejsce w styczniu 1947 r.

W zasobie archiwalnym Oddziałowego Archiwum IPN w Gdańsku znajdują się dokumenty dotyczące referendum ludowego, głównie są to sprawozdania i meldunki komendantów powiatowych i miejskich UB/MO z przebiegu *referendum* oraz akcji przedwyborczej przeprowadzonej na terenie województwa gdańskiego i słupskiego. W materiałach

archiwalnych możemy ponadto odnaleźć ulotki propagandowe wręczone ludności w okresie przedwyborczym, plakaty nawołujące do głosowania 3 x TAK oraz zdjęcie przedstawiające grupę funkcjonariuszy MO w okresie referendum ludowego w Inowrocławiu w 1946 r.

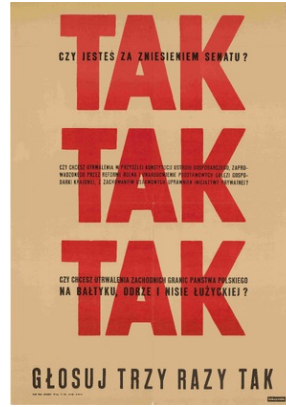
opracował: Marcin Morawiec

Plakaty propagandowe nawołujące do głosowania 3 x TAK

Plakaty propagandowe nawołujące do głosowania 3 x TAK

Plakaty propagandowe nawołujące do głosowania 3 x TAK

Fotografia przedstawiająca grupę funkcjonariuszy MO w okresie referendum ludowego w Inowrocławiu w 1946 r.

BRACIA RODZICI! OBYWATELI! TOWARZYSZE!
Kobiety i Młodzież Polskiej!

OBYWATELI! TOWARZYSZE!

1946 GO 03/100

Ulotka nawołująca do głosowania 3 x TAK opublikowana przez Komitet Wojewódzki PZPR w Olsztynie

OBYWATELI!

OBYWATELI! TOWARZYSZE! LUDU PRACUJĄCY!

**Więcej żyje jedność narodu w walce i budownictwie!
Więcej żyje jednolity front klasy robotniczej!
Przeciz z rozbiżkami jednocy narodowej!
Wszyscy głosują w dniu 30-VI-1946 TRZY RAZY TAK!**

KOMITET WOJEWÓDZKI
POLSKIEJ PARTII Robotniczej w OLSZTYNIE

Ulotka nawołująca do głosowania 3 x TAK opublikowana przez Komitet Wojewódzki PZPR w Olsztynie

Oficjalne wyniki głosowania w Referendum Ludowym z dnia 30-06-1946 r. w woj. gdańskim

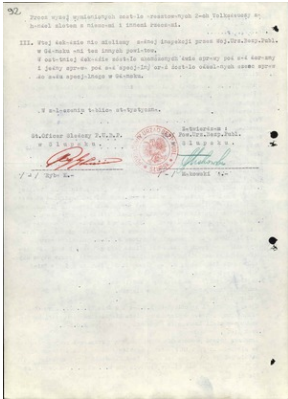
a) czy jesteś za zniesieniem Senatu?
b) czy chcesz utrwalenia w przyszłej Konstytucji ustroju gospodarczego, zaprowadzonego przez reformę rolną i unarodowienie podstawowych gałęzi gospodarki krajowej, z zachowaniem ustawowych uprawnień inicjatywnej prywatnej?
c) czy chcesz utrwalenia zachodnich granic Państwa Polskiego na Bałtyku, Odrze i Nisie Łużyckiej?

Trzy pytania na które musieli odpowiedzieć wyborcy w Referendum Ludowym

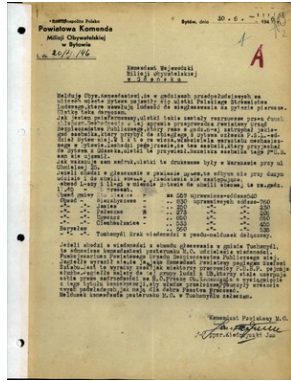
SPRAWOZDANIE

SPRAWOZDANIE PUBP w Słupsku dot. m. in. sytuacji w okresie przedreferendalnym i czasie samego Referendum Ludowego

SPRAWOZDANIE PUBP w Słupsku dot. m. in. sytuacji w okresie przedreferendalnym i czasie samego Referendum Ludowego

Sprawozdanie PUBP w Słupsku dot. m. in. sytuacji okresie przedreferendalnym i czasie samego Referendum Ludowego

Sprawozdanie Komendanta Powiatowego MO w Bytomie z 30-06-1946 r.